

Kafka in njegova pot k sreči

Franz Kafka je bil rojen leta 1883 v Pragi. S samosvojo prozo, oprto na like, dogodke in simbole iz sanj in podzavesti, se uvršča med enega najpomembnejših predstavnikov moderne književnosti. Kafka kaže na človekovo omejenost, ki se v časih stopnjuje prav do občutka odpora ali celo bolečine.

Boga, ki ga kot skrito seme nezavedno nosimo v srcu, imenujemo tudi ljubezen, svetloba, enost, nevidna sila, duh, vseobsegajoča neskončnost, neuničljivo, neminljivo počelo, absolutno dobro, resnica. Toda – mar smo ga sposobni uzreti? Zagotovo ne z oči, s telesom, ki je iz mesa in krvi, ali z ostalimi telesnimi čutili. Čutne zaznave pri tem popolnoma odpovedo. V zavest se vriva slutnja, prapodoba, nejasen spomin na nekdanje veličastje, ki smo ga bili izgubili ob vstopu v snovno-čutilni svet.

Mnogi pesniki in pisatelji so nam to slutnjo prenesli v verzih, proznih delih, mitskih zgodbah, aforizmih. Med njimi Franz Kafka, ki je svoja dela pisal na neobičajen način. Bralec priznava, da mu Kafkova besedila niso zlahka razumljiva in dostopna. Vanje se ne more vživeti in jih doživljati živo in neposredno. Pri branju se počuti nelagodno in neprijetno. Kafka kaže na človekovo omejenost, ki se v časih stopnjuje prav do občutka odpora ali celo bolečine. In tudi ko bralec knjigo odloži, ne najde pomiritve. Ostaja zmeden in vznemirjen, skrivnost ostaja skrivnost.

Kot izpričujejo Kafkovi dnevniki in pisma, si je pisec nenehno prizadeval po priznanju in ljubezni, ne da bi ju našel. Do nevidnih možnosti se je čutil nemočnega. Imel je občutek, da je bivanjskost vse do temeljev negotova, nezanesljiva in uničujoča. Zato je za seboj pustil vtis depresivnega in nevrotičnega človeka. Vendar je v sebi doživljal še drugačno, za širni svet večinoma nepoznano resnico, a upoštevanja vredno za vse iskance duhovnega sveta.

Delček te resnice zasledimo v sto desetih aforizmih z naslovom Razmišljanja o grehu, trpljenju, upanju in resnični poti. Avtor pravi, da so njegovi aforizmi rezultat stanj posebnih občutij svetlosti in jasnosti. V njih nenehno govori o neuničljivem elementu v človeku. Očitno je doživel izkušnje, ki jih zelo dobro pozna vsak iskalec.

V sedemnajstem aforizmu zapiše:

Na tem kraju nisem bil še nikoli: diha se drugače, bolj sijoče od sonca žari zvezda poleg njega.

Opisuje svetlobo zvezde iz neke druge razsežnosti, ki žari bolj sijoče kot najsvetlejša luč, sonce. Globoko v človeku je vkoreninjeno Neuničljivo, temelj življenja, vendar ne more prodreti v njegovo zavest. Petdeseti aforizem pravi:

Človek ne more živeti brez trajnega zaupanja v nekaj neuničljivega v sebi, pri čemer pa lahko tako Neuničljivo kot zaupanje ostaneta trajno prikrita.

Zakaj? Ker človek ni uglašen z Neuničljivim, ne najde ga in se ga ne more oprijeti. Aforizem nadaljuje:

Ena od možnosti izražanja skritega je vera v osebnega boga.

?lovek svojo notranjost odseva navzven in ustvarja zunanje podobe. Upa, da mu bodo pripomogle k odrešitvi. Toda prej ali slej mora dopustiti, da se ti odsevi razblinijo, ?e naj izkusi Neuni?ljivo v sebi. Ne sme se ve? oklepiti zunanjih predstav, edinole tako Neuni?ljivo lahko deluje in raste zaupanje vanj. ?lovek mora opustiti uni?ujo?e predstave o zunanjem bogu, katerih se oklepa. Šele tedaj lahko v sebi najde resni?nega boga, Neuni?ljivo, in se osvobodi.

Bistveni pogoj, da od zunanjega preidemo k notranjemu, je hrepenenje po doživetju notranjega. Kafka zapiše v šestnajstem aforizmu:

Kletka je šla iskat svojo ptico.

Prispodoba ima globoko sporo?ilo. ?lovekov naravni jaz predstavlja kletko za Neuni?ljivo, za svobodno ptico. Ptice v nas ne zaznavamo, se je ne zavedamo. Ne pripada svetu kletk, temve? drugi bivanjski razsežnosti. Da bi ptico našli, sami postali ptica, mora biti naše hrepenenje tolikšno, da za?nemo ptico vneto iskati. Zahrepenimo po svobodni ptici, katere let oviramo, po Neuni?ljivem, po lastni skladnosti, in v hrepenenju se bližamo Neuni?ljivemu v sebi.

Sedemindvajseti aforizem daje napotek:

Še nam je naloženo delati negativno; pozitivno nam je že dano.

Neuni?ljivo, pozitivno, je že tu, v naši notranjosti, le da ga ne zaznamo. Sami ga držimo zajetega v sebi, bodisi z vsakodnevnim svojevoljnim, ?utnim ravnanjem, ki mu posve?amo vso svojo energijo, bodisi z vero v osebnega boga-rešitelja ali pa vsaj v magi?nost zunanjih oblik. Od njih pri?akujemo pomo?, jih ?astimo in tako ohranjamo svojo nižjo duševno energijo, ki trdno zapira kletko. A naloženo nam je vendar prepoznati in odstraniti vse iluzije, pri?akovanja in bojzani! ?e negativno, ki je vtakano v našo naravo, odstranimo, osvobodimo pozitivno, ki nam je že dano. Tedaj se zavemo Neuni?ljivega v sebi, ki se tako osvobodi ovir in spon jaza ter za?ne delovati.

Sedemindvajseti aforizem je napotek k samouresni?itvi. Negativno delovanje, odstranjevanje ovir v obliki zmotnih upov in bojzani je Sizifovo delo. Ko odstranimo prve iluzije in strahove, se za njimi pojavi množica drugih negativnosti, ki ho?ejo biti ravno tako prepoznane in razrešene. Petnajsti aforizem primerja:

Kot pot jeseni: komaj je pometena, jo znova prekrije suho listje.

Resni?na in hkrati tolažilna prispodoba. ?eprav se na o?iš?enih krajinah zavesti vedno znova pojavljajo nove ovire, gre le za odmrlo listje brez življenjske mo?i in pravice do življenja. Poleg tega pa drevo tako in tako neko? odvrže vse svoje liste. ?iš?enje potemtakem ni bilo zaman.

Vsakodnevna sre?anja z ljudmi, stvarmi in okoliš?inami so pa? lekcije, ki se jih je treba v življenju nau?iti. V dvainštiridesetem aforizmu beremo:

Z gnusom in sovraštvom obteženo glavo je treba povesiti na prsi.

Iskalca izpolnjujeta gnus in sovraštvo do samega sebe. Lahko zapade tudi v samoopravi?evanje in ponos. Ker se nizajo majhni uspehi, uvidi v lastno duševno stanje, dobiva ob?utek, da je premagal že mnogo iluzij in strahov. Zato verjame, da je napredoval. V kletki se pojavijo obrisi ptice, Neuni?ljivo je neposredno prisotno v zavesti. Iskalec je ponosen na svoje delo in dosežke.

A ?e dovolj dolgo vztraja v svoji usmerjenosti in odstranjuje odpadlo listje iz zavesti, se pred njim razpirajo vedno nova spoznanja o sebi in življenju. Opazi, da se njegov obstoj, njegovo mišljenje, ob?utenje, hotenje in ravnanje ne ujemajo z Neuni?ljivim v njem, s krajem, na katerem žari zvezda bolj sijo?e kot sonce. V primerjavi z razsvetljenjem je vse njegovo obi?ajno življenje tema, ki je ne more ve? prenašati. V trinajstem aforizmu zažari novo upanje:

Ne zapirajte ga spet. On prihaja k meni.

?lovek upa, da bo vstopil v Neuni?ljivo, v nirvano. Spozna svet in položaj ?loveka v njem, prepozna svoje možnosti za vstop v svet Neuni?ljivega. Temo postopoma zamenjuje svetloba, ptica v kletki za?enja dvigovati krila v žarkih svetlobe. Njen je?ar, osebni, minljivi in uni?ljivi jaz, odhaja in za vselej prepuš?a vodstvo Neuni?ljivemu, kajti: Ne moja, temve?

tvoja volja naj se zgodi! Dogajanje poteka samodejno, kot notranja izkušnja, ko se iskalec nauži intuitivno slediti pojo?emu glasu ptice. Ne gre torej za znanja ali za dogme, teorije in pravila.

Osemindemdesti aforizem ugotavlja:

Duh bo svoboden šele, ko neha biti opora.

Kdor se z zavestjo minljivega jaza oklene notranjih izkušenj in jih ho?e narediti za oporo v življenju, jih ovira. Mora jih spustiti in jim dovoliti, da ga prežamejo s svojo mo?jo in ga spremenijo. Duhu in njegovemu delovanju mora pustiti prosto pot: le tako lahko v njem svobodno deluje Neuni?ljivo.

Glavne ?loveške slabosti so nepotrpežljivost, pred?asna opustitev metodi?nega, navidezna ograditev navideznih stvari, zapiše Kafka v drugem aforizmu.

Prebliske svetlobe in Neuni?ljivega, ki prihajajo v našo bivanjsko razsežnost, ?lovek zajame, ogradi in "presnavlja" glede na zakonitosti ?asa in prostora. Na ta na?in "presnavlja" tudi mo?nejše prebliske, ki prenikajo skozi njegovo dnevno zavest. Zajame jih in ogradi v sebi, obenem pa zavzeto in nepotrpežljivo razvija lastne metode, s katerimi naj bi svetlobne prebliske okrepi in ohrani v korist svojega minljivega bivanja. A prebliski izginevajo še hitreje, ostajajo le sence, prividi, navidezne stvari. Nepotrpežljivost je torej ?lovekova potreba, s katero si ho?e v minljivem svetu ustvariti varnost. S pomo?jo navideznosti, dogme ali iluzije ustvarja vero, upanje, da ga bo odrešil neki božanski ?lovek, znanost, ideologija, bogastvo ali mo?. ?lovek ne zmore potrpežljivo vztrajati na poti in dopustiti, da bi Neuni?ljivo v njem raslo in delovalo. S svojo nepotrpežljivostjo ho?e pospešiti njegovo rast, v resnici pa ga ovira in prežene.

Devetinšestdeseti aforizem svetuje:

Teoreti?no obstaja možnost popolne sre?e: verjeti Neuni?ljivemu v sebi, ne pa si zanj prizadevati. ?

Možnost popolne sre?e je ?loveku dana, ?e se odre?e nepotrpežljivemu seganju po Neuni?ljivem, uporabi tehnik in prisile. Odpreti se mora za Neuni?ljivo in njegovo delovanje.

Kako lepo se v tem aforizmu odraza Kafkova nepodkupljivost! Avtor ve, da je možnost sre?e zaenkrat samo teoreti?na. Kajti le kdo lahko odvrže svojo zemeljsko kožo in prežene nepotrpežljivost in strah?! Kdor pa vsaj prepozna možnost sre?e, ji da prostor in se odpove nepotrpežljivosti. Tedaj mu je dana zmožnost popolne sre?e: verjeti Neuni?ljivemu v sebi, ne pa si zanj prizadevati.

Kafkove izkušnje postavljajo tudi njegova dela v povsem novo lu?. Ne govorijo le o brezizhodnosti življenja, ob?utkih nevednosti in krivde – teh ob?utkov in predstav se obenem osvobajajo. Kafka opazuje navidezne stvari, prepri?anja, verovanja in laži ter razkrinkava njih videz. Pisec se zmore dotakniti te stvarine, ker ima oporno Arhimedovo to?ko zunaj minljivega sveta, Neuni?ljivo. Zato nas njegova dela osvobajajo razo?aranj: minljivi svet pa? ni nekaj zanesljivega, obstojnega in smiselnega. So protistrup evfori?nim tokovom ?asa, ki naivno oznanjajo, da smo, smrtniki, božanski, na?eloma že odrešeni in da se lahko zanašamo na pomo? božanstva. Ni? ni manj resni?no!

Ravno zaradi zavedanja, da smo lo?eni od Neuni?ljivega in zaradi izkušnje, da je naše zemeljsko stanje, vklju?no z najvišjim mišljenjem in vznesenimi ob?utji, grešno, lo?eno od Neuni?ljivega in zato minljivo, dajemo Neuni?ljivemu možnost, da deluje v nas.

Franc Kafka se je rodil leta 1883 v Pragi v premožni nemško govore?i judovski trgovski družini ?eškega rodu. Študiral je pravo, a ko je zbolel za tuberkulozo, je moral pustiti službo. Živel je po zdraviliš?ih, zraven pa študiral hebrejš?ino in judovsko izro?ilo. S samosvojo prozo, oprto na like, dogodke in simbole iz sanj in podzavesti, se uvrš?a med enega najpomembnejših predstavnikov moderne književnosti. Njegove svojevrstne pesniške podobe utelešajo brezizhodnost položaja sodobnega ?loveka ob razpadu tradicionalnih religioznih in moralnih norm ter nastanku tehni?no-birokratske družbe; njegovo stisko, strah, nemir in ob?utek krivde. Kafka je umrl leta 1924 v sanatoriju Kierling pri Dunaju.

Source:

<https://si.rosycross.org/sl/artikel/kafka-njegova-pot-k-sreci>